EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 13.7.2009
KOM(2009) 358 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Yhteenvetokertomus luontodirektiivin 17 artiklassa tarkoitetusta luontotyyppien ja lajien suojelun tasosta

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

Yhteenvetokertomus luontodirektiivin 17 artiklassa tarkoitetusta luontotyyppien ja lajien suojelun tasosta

Tiivistelmä

Säännöllisen joka kuudes vuosi laadittavan kertomuksen yhteydessä on tehty ensimmäinen järjestelmällinen arviointi luontodirektiivin nojalla suojelluista Euroopan haavoittuvimmista luontotyypeistä ja lajeista. Arvio kattaa 25 jäsenvaltiota ja 11 luonnonmaantieteellistä vyöhykettä (seitsemän maavyöhykettä ja neljä merivyöhykettä). Näin laajaa raporttia ei Euroopassa ole tästä asiasta aiemmin laadittu. Se on ensimmäinen aiheesta tehty yleiskatsaus, johon tulevaisuuden suuntauksia voidaan verrata.

Tulokset kattavat vuodet 2001–2006, ja ne osoittavat, että suojelun taso on suotuisa vain pienessä osassa yhteisön tärkeinä pitämistä luontotyypeistä ja lajeista. Jäsenvaltioiden raporteista käy ilmi, että niittyihin, kosteikkoihin ja rannikon luontotyyppeihin kohdistuu eniten paineita. Niityt liittyvät pääasiassa perinteiseen maanviljelyyn, joka on häviämässä kaikkialla EU:ssa. Kosteikkoja muunnetaan jatkuvasti muuntyyppiseen maankäyttöön, ja ne kärsivät myös ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Rannikon luontotyyppeihin kohdistuu yhä enemmän paineita matkailusta ja kaupungistumisesta. Jotkin direktiivin nojalla suojellut lajit, kuten susi, ilves, majava ja saukko, osoittavat merkkejä toipumisesta joissakin osissa EU:ta, mutta olemme vielä kaukana siitä, että näiden lajien ja enimpien muiden lajien populaatiot olisivat terveitä ja kestäviä.

Näyttö osoittaa, että direktiivissä säädetyillä suojelutoimenpiteillä sekä rahoitusvälineillä ja muilla eri alojen politiikkojen välineillä voidaan saada myönteisiä tuloksia. Paljon työtä on tehtävä, jotta voidaan saada lisää tuloksia. Erityisesti olisi Natura 2000 -verkko saatava valmiiksi, yksittäisiä alueita on ehkä kunnostettava, niitä ja koko verkkoa on hallittava tehokkaasti, ja resursseja on osoitettava riittävästi.

Lisäksi tällä raportointikierroksella toimitetuista raporteista käy ilmi, että suhteellisen harvat jäsenvaltiot investoivat riittävästi resursseja lajien ja luontotyyppien tilan seuraamiseen alueillaan. Hyvä seurantaohjelma edellyttää asiantuntevaa henkilökuntaa ja huomattavasti varoja. Luotettavien tietojen puutteessa on kuitenkin mahdotonta arvioida suojelutoimien vaikutusta.

Yksityiskohtaiset tulokset 17 artiklan nojalla laadituista kertomuksista on saatavilla seuraavalla verkkosivustolla: http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17.

1. JOHDANTO

Euroopan unioni asetti vuonna 2001 poliittisen tavoitteen, että biologisen monimuotoisuuden väheneminen EU:ssa on pysäytettävä vuoteen 2010 mennessä. Euroopan unioni sopi biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen nojalla tavoitteesta, että biologisen monimuotoisuuden vähenemisnopeutta pienennetään koko maailmassa merkittävästi vuoteen

2010 mennessä. Euroopan komissio julkaisi vuonna 2006 tiedonannon *Biologisen monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä - ja sen jälkeen*[1], jossa se vahvisti, että tavoitteena on pysäyttää biologisen monimuotoisuuden häviäminen vuoteen 2010 mennessä. Komissio esitti siinä myös etenemissuunnitelman (biologista monimuotoisuutta koskevan toimintasuunnitelman) tähän tavoitteeseen pääsemiseksi.

Sekä EU:n politiikka että kansainvälinen politiikka edellyttävät, että biologisen monimuotoisuuden tilaa ja suuntauksia voidaan mitata luotettavasti. EU:n jäsenvaltiot ovat luontodirektiivin[2] nojalla keränneet ja raportoineet paljon tärkeitä tietoja joidenkin uhatuimpien luontotyyppien ja haavoittuvimpien eläin- ja kasvilajien tilasta.

2. LUONTODIREKTIIVIN 17 ARTIKLASSA SÄÄDETYT RAPORTOINTIA KOSKEVAT VAATIMUKSET

Mitä direktiivissä edellytetään

Jäsenvaltioiden on annettava luontodirektiivin 17 artiklan nojalla joka kuudes vuosi tietoja siitä, miten direktiiviä sovelletaan. Jäsenvaltiot toimittivat vuosia 2001–2006 koskevalta raportointikaudelta ensimmäisen kerran yksityiskohtaisia tietoja direktiivissä mainittujen, alueillaan esiintyvien luontotyyppien (216 tyyppiä) ja lajien (lähes 1182 lajia) suojelun tasosta.

Komissio laatii jäsenvaltioiden toimittamien kertomusten perusteella yhteenvetokertomuksen (tämä kertomus), jossa myös arvioidaan edistystä ja Natura 2000 -verkon myötävaikutusta direktiivin 3 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Suojelun taso

Luontodirektiivin 2 artiklan mukaan ”tämän direktiivin mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä pyritään varmistamaan yhteisön tärkeänä pitämien luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläin- ja kasvilajien **suotuisan suojelun tason** säilyttäminen tai sen ennalleen saattaminen” (luontotyypit luetellaan direktiivin liitteessä I ja lajit liitteissä II, IV tai V).

Direktiivin 1 artiklassa määritellään luontotyyppien ja lajien **suojelun taso**. Määritelmissä otetaan huomioon muun muassa luontotyypin tai lajin levinneisyysalue, luontoalueen pinta-ala, rakenne ja toiminnot (kun on kyseessä luonto), ja populaation koko, sen ikärakenne, kuolleisuus ja lisääntyminen (kun on kyseessä lajit). Tämä muodostaa pohjan yhteiselle arviointimenetelmälle ja raportointilomakkeelle, josta sovittiin luontotyyppikomiteassa[3] maaliskuussa 2005[4]. Komissio antoi vuonna 2006 lisäohjeita arviointiprosessista[5]

---

1 KOM(2006) 216 lopullinen, 22.5.2006.

2 Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY.

3 Jäsenvaltioiden edustajista muodostuva sääntelykomitea, joka on perustettu luontodirektiivin 20 artiklan nojalla avustamaan komissiota direktiivin täytäntöönpanossa.

4 Assessment, monitoring and reporting of conservation status — Preparing the 2001-2006 report under Article 17 of the Habitats Directive. Muistio luontotyyppikomitealle, ympäristöasioiden pääosasto, Brussels, 15 March 2005

Luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet

Tyypillisesti yhdessä esiintyvät luontotyypit ja lajit esiintyvät vyöhykkeillä, joiden ilmasto, korkeus merenpinnasta ja geologia ovat samanlaisia. Eurooppa voidaan ekologisessa mielessä jakaa seitsemään maalla sijaitsevaan ja neljään merellä sijaitsevaan luonnonmaantieteelliseen vyöhykkeeseen. Kun jäsenvaltiossa arvioitiin jonkin lajin tai luontotyypin suojelun taso, vertailualueena ei siksi käytetty kyseisen jäsenvaltion aluetta, vaan kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevia vastaavia luonnonmaantieteellisten vyöhykkeiden osia (ks. laatikko 1, jossa annetaan enemmän tietoja luonnonmaantieteellisistä vyöhykkeistä).

Raportointiprosessi

Raportit toimitettiin sähköisessä muodossa Euroopan ympäristökeskuksen Reportnet-järjestelmässä. Kansalliset raportit oli määrä toimittaa kesäkuuhun 2007 mennessä. Kolme jäsenvaltiota toimitti raportit määräpäivään mennessä, mutta raportteja toimitettiin vielä maaliskuuhun 2008 asti[6]. Kun jäsenvaltiosta tuli raportti, Euroopan ympäristökeskuksen biologista monimuotoisuutta käsittelevä eurooppalainen aihekeskus (European Topic Centre for Biological Diversity, ETC-BD) tarkisti, onko raportissa kaikki tarvittavat tiedot ja onko se oikein laadittu. Jäsenvaltiolta pyydettiin selvennyksiä, lisäyksiä ja tarkistuksia. Puuttuvat ja/tai päivitetyt tiedot oli toimitettava lyhyellä määräajalla.

Kuulemiset

Jäsenvaltioita kuultiin kolmessa vaiheessa tietojen arvioinnin ja tämän asiakirjan laadinnan aikana. Jäsenvaltioita pyydettiin ensin tarkastelemaan kansallisia yhteenvetojaan, jotka laadittiin kansallisten raporttien perusteella. Toiseksi järjestettiin 28.7.–15.9.2008 välisenä aikana julkinen kuuleminen, jossa eri sidosryhmät saattoivat esittää huomautuksiaan. Noin 2 000 vierailijaa 700 verkko-osoitteesta kaikkialta EU:sta kirjattiin, ja kommentteja saatiin lähes 400. Kommenteista noin 75 % katsottiin asiaa koskeviksi, ja ne syötettiin verkkopohjaiseen tietopankkiin (‘Data Sheet Info’). Lopuksi luontotyyppikomitealle toimitettiin luonnos tästä asiakirjasta.

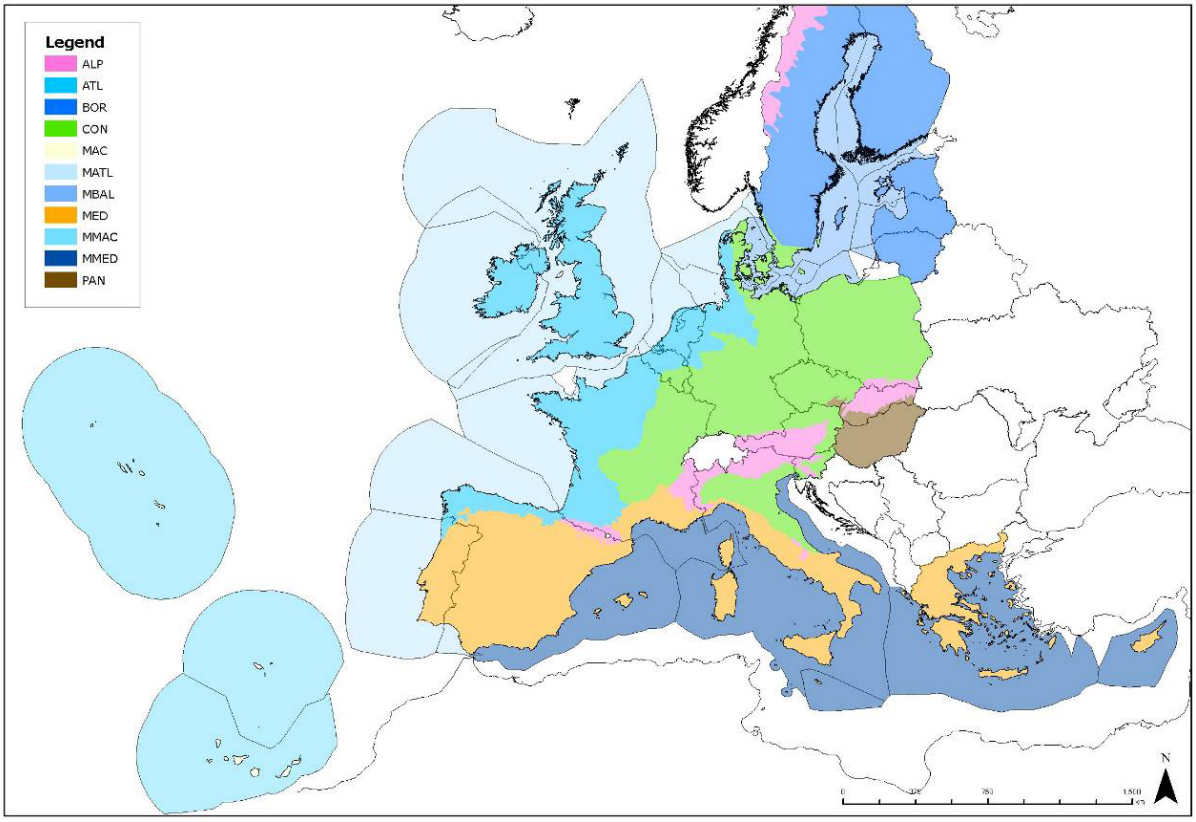
---

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2001-2007/reporting_framework&vm=detailed&sb=Title.

[5] Assessment, monitoring and reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory Notes & Guidelines, lokakuu 2006. http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2001-2007/guidlines_reporting&vm=detailed&sb=Title.

[6] Sen jälkeen tulleita tietoja ei voitu enää ottaa huomioon.

Laatikko 1: Luonnonmaantieteelliset vyöhykkeet

Luonnonmaantieteellisten vyöhykkeiden koodit

ALP = alppivyöhyke; ATL = Atlantin vyöhyke; BOR = boreaalinen vyöhyke; CON = mannervyöhyke; MAC = Makaronesian vyöhyke; MED = Välimeren vyöhyke; PAN = Pannonian vyöhyke; MATL = Atlantin merivyöhyke; MBAL= Itämeren merivyöhyke; MMAC = Makaronesian merivyöhyke; MED = Välimeren merivyöhyke

3. TIETOJEN TÄYDELLISYYS JA LAATU

Tietojen puuttuminen

Noin 13 %:ssa vyöhykkeiden luontoarvioista ja 27 %:ssa vyöhykkeiden lajiarvioista jäsenvaltiot ilmoittivat, ettei suojelutasoa tunneta. Suojelutasoltaan tuntemattomia lajeja oli erityisen suuri määrä Etelä-Euroopan maissa. Kypros, Kreikka, Espanja ja Portugali ilmoittivat kaikki, että yli 50 % niiden alueilla raportoiduista lajeista oli sellaisia, että niiden suojelutaso oli ”tuntematon”. Useilla jäsenvaltioilla ei ollut kattavia ja luotettavia tietoja lepakoista.

Meriympäristö on erityisen ongelmallinen. Merieliölajeista 57 % ja meriluontotyypeistä noin 40 % oli sellaisia, että niiden suojelutaso luokiteltiin ”tuntemattomiksi”. Useilla jäsenvaltioilla ei yksinkertaisesti ole tietoja alueidensa merieliöiden lajien ja luontotyyppien tilasta.

Laatu ja yhdenmukaisuus

Silloinkin kun tietoa on saatavilla, aiheutuu usein ongelmia siitä, että tiedot on kerätty ja ne esitetään eri tavoin. Biologista monimuotoisuutta käsittelevä eurooppalainen aihekeskus yritti mahdollisuuksiensa mukaan käsitellä joitakin raakatietoihin liittyviä ongelmia tietojen käsittelyn ja arvioinnin aikana. Komissio ja jäsenvaltiot yrittävät jo soveltaa tällä ensimmäisellä raportointikierroksella saatuja kokemuksia saadakseen parempia tietoja seuraavalla kierroksella.

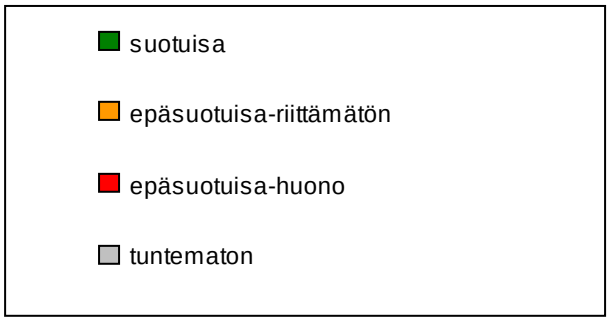
4. TÄRKEIMMÄT 17 ARTIKLAAN PERUSTUVISTA RAPORTEISTA SAADUT VIESTIT

A) Johdanto

Euroopan ympäristökeskuksen biologista monimuotoisuutta käsittelevä eurooppalainen aihekeskus teki jäsenvaltioiden raporttien pohjalta luonnonmaantieteellisistä vyöhykkeistä yhdennettyjä arvioita sovitulla menetelmällä. Jäsenvaltioiden arviot painotettiin maan alueella esiintyvien lajien tai luontotyyppien osuuden mukaisesti. Tulokset aggregoitiin niin, että kustakin luonnonmaantieteellisestä vyöhykkeestä saatiin yksi yhdennetty arvio. Luonnonmaantieteellisellä tasolla tehtiin kaikkiaan 701 luontotyyppiarviota ja 2240 lajiarviota.

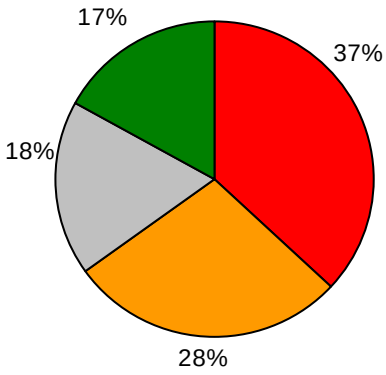
Asiaa koskevalla verkkosivustolla (http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17) annetaan yksityiskohtaisempia tietoja jäsenvaltioiden tekemistä suojelutasoarvioinneista ja luonnonmaantieteellisistä arvioinneista (kartat ja tietolomakkeet mukaan luettuina) sekä yksityiskohtainen tekninen raportti.

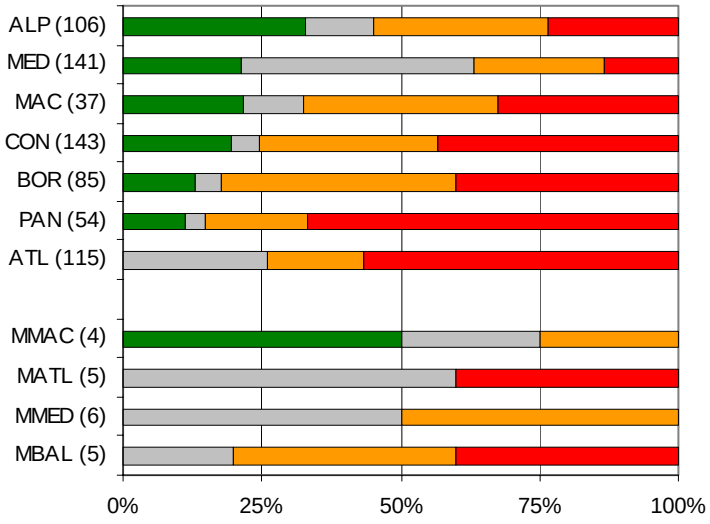
Tässä raportissa luontotyypin tai lajin suojelutasosta tehtyjen arviointien tulokset esitetään yhdessä kaikkiaan neljästä kategoriasta: ’suotuisa’ (vihreä), ’epäsuotuisa, riittämätön’ (ambranvärinen), ’epäsuotuisa, huono’ (punainen) tai ’tuntematon’ (harmaa).

B) Luontodirektiivin liitteessä I lueteltujen luontotyyppien tila

Luonnonmaantieteellisellä tasolla lähes 65 % liitteessä 1 mainituista 701 luontotyypistä oli sellaisia, että niiden suojelutaso arvioitiin epäsuotuisaksi. Vain 17 % luontotyypeistä oli sellaisia, että niiden suojelutaso arvioitiin suotuisaksi (kuva 1 A).

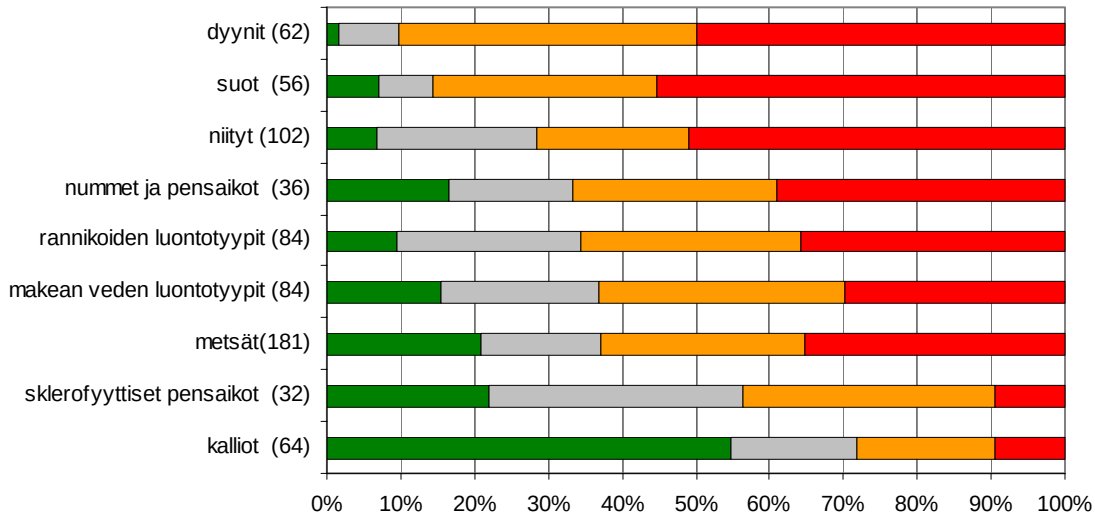
Kuva 1 A **Kuva 1 B**

Kuva 1 A: Yhteenveto liitteessä I mainittujen luontotyyppien suojelun tasosta (prosenttiluku viittaa tehtyjen arvioiden lukumäärään)

Kuva 1 B: Yhteenveto luontotyyppien suojelun tasosta eri luonnonmaantieteellisillä vyöhykkeillä (suluissa olevat luvut viittaavat arvioiden lukumäärään)

Luontotyyppien suojelun taso eri luonnonmaantieteellisillä vyöhykkeillä (kuva 1 B) vaihtelee selvästi eri vyöhykkeiden välillä. Yksikään Atlantin vyöhykkeen luontotyypeistä ei ollut sellainen, että sen suojelutaso olisi arvioitu suotuisaksi, kun taas 20–30 % Välimeren vyöhykkeen ja alppivyöhykkeen luontotyypeistä oli sellaisia, että niiden suojelutaso arvioitiin suotuisaksi.

Luontodirektiivin liitteessä 1 on useita erilaisia luontotyyppejä, jotka on jaettu yhdeksään ryhmään luontotyyppien samankaltaisuuden perusteella; mainittakoon esimerkiksi metsät tai niityt. Kuvassa 2 esitetään yhteenveto näistä yhdeksästä luontotyyppiryhmästä tehtyjen arviointien tuloksista.

Kuva 2: Luontotyyppien suojelutason arviointi luontotyyppiryhmittäin (suluissa oleva luku viittaa kustakin ryhmästä tehtyjen arviointien lukumäärään)

Suurin osa Euroopan niityistä tarvitsee aktiivista hoitoa. Perinteisten hoitokäytäntöjen hylkääminen on johtanut luonnon eliölajien häviämiseen joillakin paikkakunnilla/alueilla, kun taas toisilla paikkakunnilla ongelman syynä on siirtyminen tehomaanviljelyyn. Niittyihin kohdistuu paineita erityisesti Atlantin, Pannonian ja boreaalisella vyöhykkeellä.

Suot edellyttävät erityisiä hydrologisia järjestelmiä. Näiden luontotyyppien tila on erityisen huono Atlantin ja mannervyöhykkeen luonnonmaantieteellisillä vyöhykkeillä.

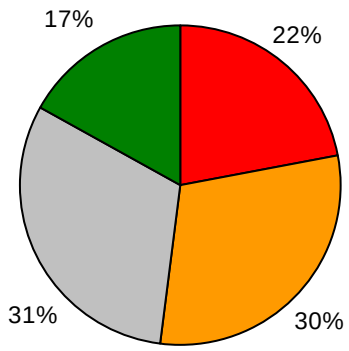
Dyyneihin kohdistuu koko EU:ssa vakavia paineita, eikä suotuisaa suojelutasoa ole raportoitu juuri lainkaan. Jäsenvaltiot ilmoittavat rannikoiden ja matkailun kehittämisen suurimmaksi uhaksi.

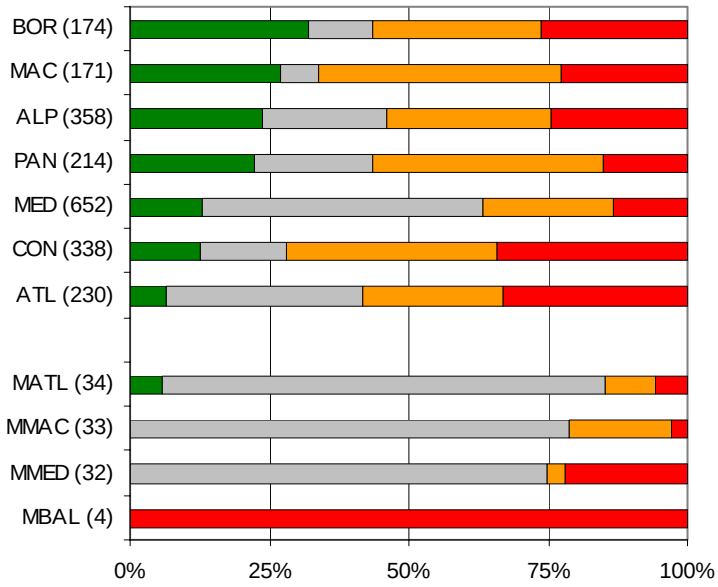
Kallioisten luontotyyppien ja sklerofyyttisten pensaikkojen (esimerkiksi erityyppiset vyörysoraikot ja -lohkareikot) suojelutaso on yleensä arvioitu suotuisammaksi kuin muiden luontoryhmien suojelutaso. Selkeä poikkeus tästä yleisestä säännöstä on luontotyyppi ”ikijäätiköt”. Jäätiköt ovat koko EU:ssa uhanalaisia ilmastonmuutoksen takia.

Metsien tilanne on hyvin vaihteleva, eivätkä yleiset suuntaukset ole ilmeisiä.

C) Luontodirektiivin liitteissä lueteltujen lajien tilanne

Koko EU:ssa arvioitiin 2 240 eri lajia. Vain 17 % lajeista oli sellaisia, että suojelun taso arvioitiin suotuisaksi, 52 % sellaisia, että suojelutaso arvioitiin epäsuotuisaksi, ja 31 %:ssa arvioista tila ilmoitettiin tuntemattomaksi (kuva 3 A).

Kuva 3 A **Kuva 3 B**

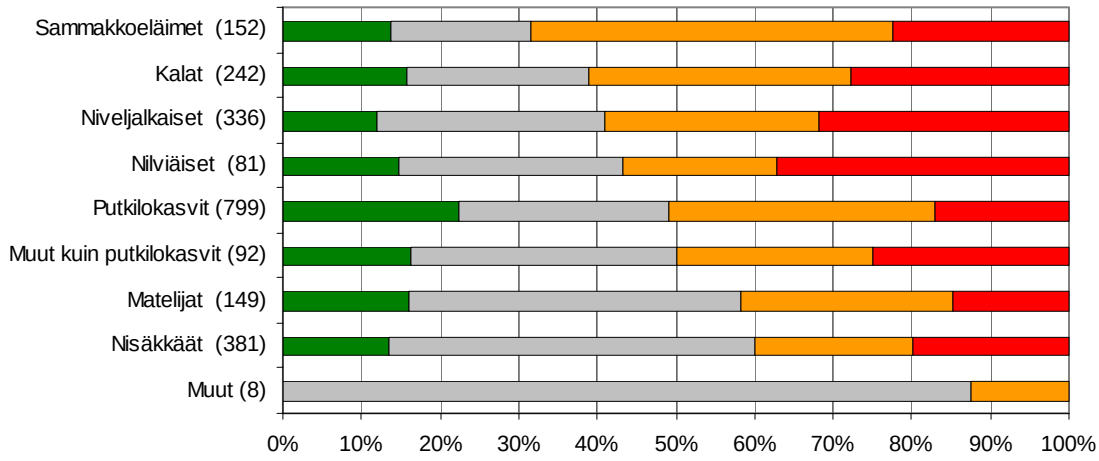
Kuva 3 A: Yhteenveto lajien suojelun tasosta (prosenttiluku viittaa tehtyjen arvioiden lukumäärään)

Kuva 3 B: Yhteenveto lajien suojelun tasosta eri luonnonmaantieteellisillä vyöhykkeillä (suluissa olevat luvut viittaavat arvioiden lukumäärään)

Boreaalisella vyöhykkeellä saatiin suurin suotuisiksi luokiteltujen suojelutasojen prosenttiosuus, ja seuraavaksi suurimmat osuudet saatiin Makaronesian vyöhykkeellä ja alppivyöhykkeellä (kuva 3 B). Välimeren ja Atlantin vyöhykkeillä ilmoitettiin erittäin suuri osuus lajeja suojelutasoltaan tuntemattomaksi, mikä tekee vertailun hyvin vaikeaksi.

Merivyöhykkeillä arvioista lajeista suurin osa sai luokitukseksi ”suojelutaso tuntematon”. Itämeren alueella kaikkien neljän nisäkkään suojelutaso ilmoitettiin kuitenkin kaikkialla huonoksi.

Tärkeimmissä taksonomisissa ryhmissä on vaikea erottaa järjestelmällisiä eroja suojelun tasossa EU:ssa (kuva 4).

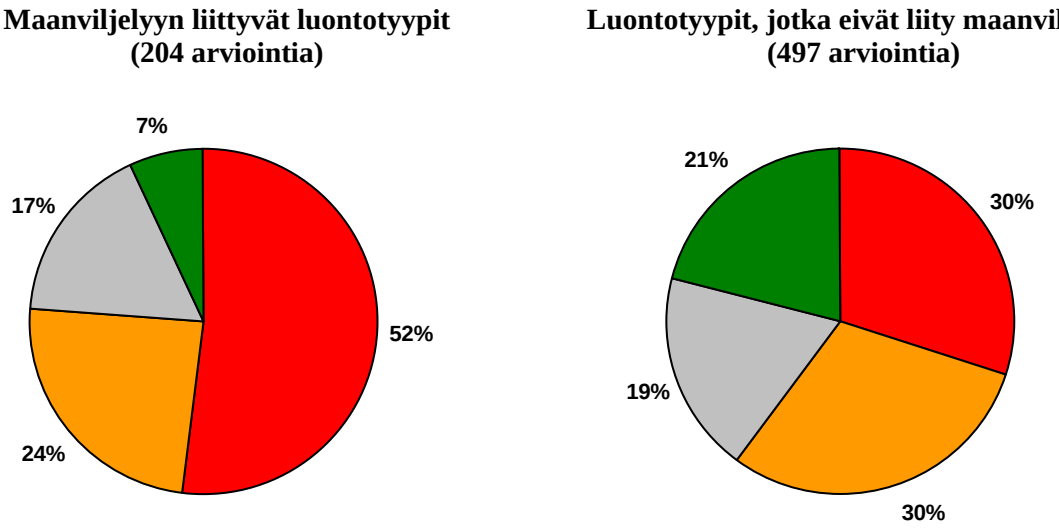

Kuva 4: Yhteenveto lajien suojelutason arvioinneista taksonomisten ryhmien mukaan (suluissa oleva luku viittaa kustakin ryhmästä tehtyjen arviointien lukumäärään)

D) Maanviljelyyn liittyvien luontotyyppien suojelutaso

Tarkastelussa vertailtiin maanviljelyyn ja muihin maankäyttötarkoituksiin liittyvien luontotyyppien arviointien tuloksia (kuva 5). Yleisesti maanviljelyyn liittyvien luontotyyppien suojelutaso on selvästi huonompi. Vain 7 %:ssa arvioista suojelutaso ilmoitettiin suotuisaksi, kun taas muihin kuin maanviljelykäyttöön liittyvissä luontotyypeissä on 21 % suotuisia suojelutasoja. Tilanne on erityisen vakava Atlantin vyöhykkeellä, missä yhdenkään maanviljelyyn liittyvän luontotyypin suojelutasoa ei arvioitu suotuisaksi. Atlantin vyöhykkeellä kohdistuu maanviljelymaahan eniten painetta, ja siellä sijaitsee osa koko mantereen intensiivisimmin viljellyistä alueista. Pannonian vyöhykkeellä näistä luontotyypeistä annettujen myönteisten arvioiden osuus oli 5 % ja Välimeren vyöhykkeellä 3 %. Välimeren vyöhykkeen tilannetta kuitenkin hämärtää ”tuntemattomiksi” luokiteltujen arvioiden suuri osuus. Tämän raportointikauden tuloksia käytetään esikuvana, jota vastaan yhteisessä maatalouspolitiikassa toteutettavien monenlaisten biologista monimuotoisuutta edistävien toimenpiteiden vaikutusta arvioidaan.

Kuva 5: Maanviljelyyn liittyviksi katsottujen luontotyyppien suojelutaso verrattuna sellaisten luontotyyppien suojelutasoon, jotka eivät liity maanviljelyyn

E) Luontotyypit ja lajit, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa

Jäsenvaltioiden toimittamissa kertomuksissa viitattiin siihen, että ilmastonmuutos vaikuttaa kielteisesti 42 luontotyypin (19 %) ja 144 lajin (12 %) suojelutasoon.

Ilmastonmuutos vaikuttaa nähtävästi eniten kosteikkoluontotyyppeihin, kuten soihin, ja myös dyyneihin se vaikuttaa kielteisesti.

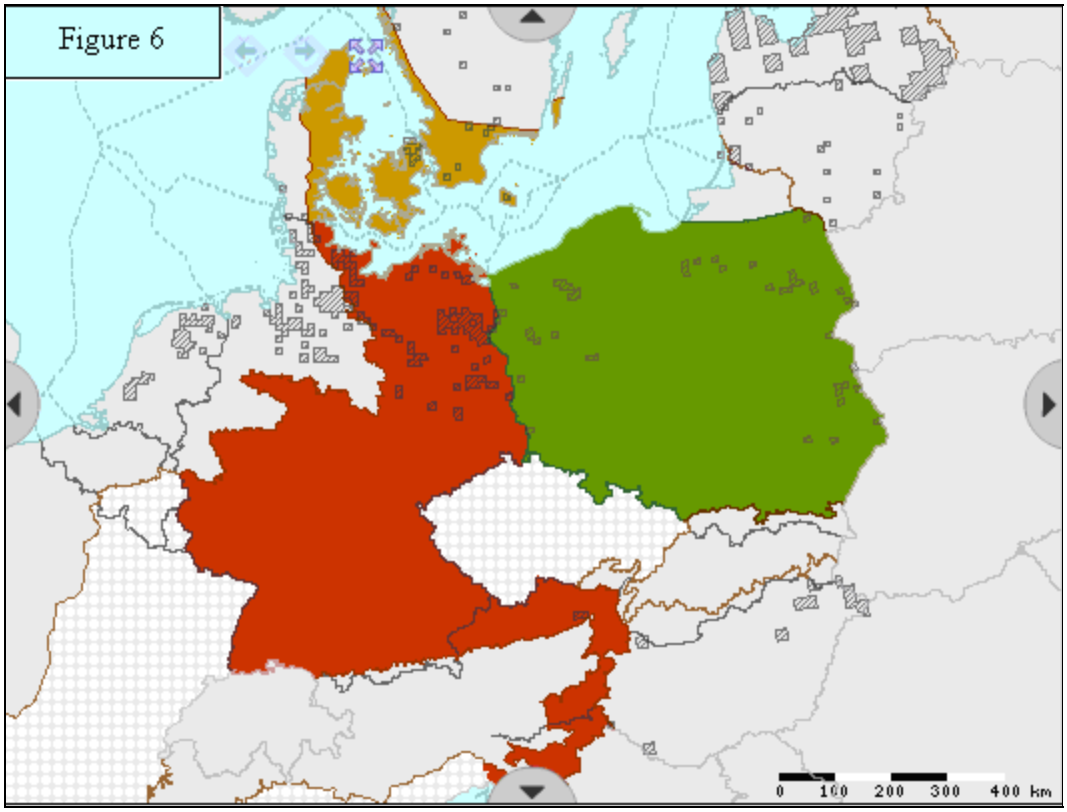
Näyttää siltä, että tärkeimmistä lajiryhmistä sammakkoeläimet reagoivat ilmastonmuutokseen enemmän kuin muut ryhmät. Sammakkoeläimet liittyvät voimakkaasti kosteikkoluontotyyppeihin, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa (ks. edellä). On myös mahdollista, että ilmaston vaihtelut vaikuttavat lisääntymisen onnistumiseen, koska lämpötilan muutos on sammakkoeläimillä usein merkki lisääntymiskauden alkamisesta.

5. OTSIKOIDEN TAKANA

Direktiivin 17 artiklan mukaisessa raportoinnissa on tuotettu runsaasti tietoa yli 200 luontotyypin ja lähes 1 200 eliölajin suojelun tasosta 25 jäsenvaltiossa ja 11 luonnonmaantieteellisellä vyöhykkeellä. Komissio on yrittänyt tässä kertomuksessa saada erottumaan tärkeimmät tulokset ja päätelmät, mutta tietojen aggregointi ja konsolidointi johtavat väistämättä siihen, että suuri osa yksittäisistä tiedoista jää näkymättömiin.

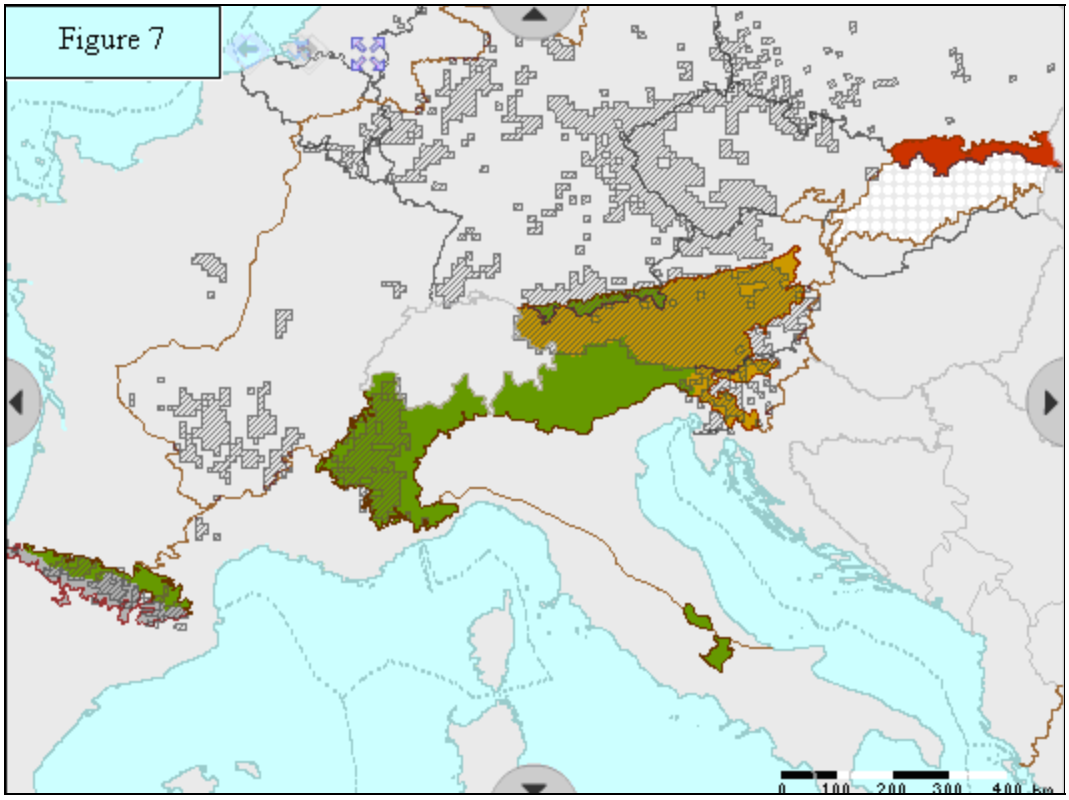
Vaikka yleinen tulos on, että monien luontotyyppien ja lajien suojelutaso on epäsuotuisa, yksittäisten tulosten mukaan jotkin lajit, kuten karhu, susi ja majava ovat toipumassa useilla (muttei kaikilla) alueilla. Tällaisten suurten eläinten levinneisyysalueen suureneminen merkitsee, että saatavilla on oikeita luontotyyppejä ja että esimerkiksi metsästyksen ja saastumisen aiheuttamat negatiiviset paineet ovat vähentyneet.

Monien lajien ja luontotyyppien suojelutaso on tosin saatettu jollakin luonnonmaantieteellisellä vyöhykkeellä arvioida yleisesti epäsuotuisaksi, mutta yksityiskohtaisemmin tarkasteltaessa havaitaan, että suojelutaso vaihtelee jäsenvaltiosta toiseen. Vyöhykkeiden arviot perustuvat joissakin tapauksissa jopa 10 jäsenvaltion arvioihin, ja kun suojelutaso on arvioitu ”epäsuotuisaksi”, on mukana ollut usein maita, joissa on raportoitu erilaisia arvioita. Esimerkiksi *Aeshna viridis* -sudenkorennon suojelutaso arvioitiin mannervyöhykkeellä yleisesti ”epäsuotuisaksi ja huonoksi”, mutta kuvan 6 mukaan sen suojelutaso on erilainen kaikissa kolmessa maassa, joissa se esiintyy.

Kuva 6: Mannervyöhykkeen jäsenvaltioiden arviot liitteessä IV luetellulle *Aeshna viridis* -sudenkorennolle (viherukonkorennolle) Tämän lajin suojelutaso on tällä vyöhykkeellä arvioitu epäsuotuisaksi ja huonoksi (http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17).

Samaten kasvin *Arnica montana* suojelutaso arvioitiin alppivyöhykkeellä ”epäsuotuisaksi ja riittämättömäksi”, mutta kuva 7 näyttää, että suojelutaso eri maissa vaihtelee ”suotuisasta” (lännessä) ”epäsuotuisaan ja huonoon” (idässä). Tämä pätee kuitenkin vain alppivyöhykkeelle, sillä Atlantin vyöhykkeellä Ranskassa ja Benelux-maissa (Atlantin vyöhyke ja mannervyöhyke) kyseisen lajin tila on ”epäsuotuisa ja huono”.

Kuva 7: Alppivyöhykkeen jäsenvaltioiden arviot liitteessä IV mainitulle kasville *Arnica montana.* Tämän lajin suojelutaso on alppivyöhykkeellä arvioitu "epäsuotuisaksi ja riittämättömäksi".
(http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17)

6. SUOJELUTASON JA NATURA 2000 -VERKOSTON VÄLINEN YHTEYS

A) Johdanto

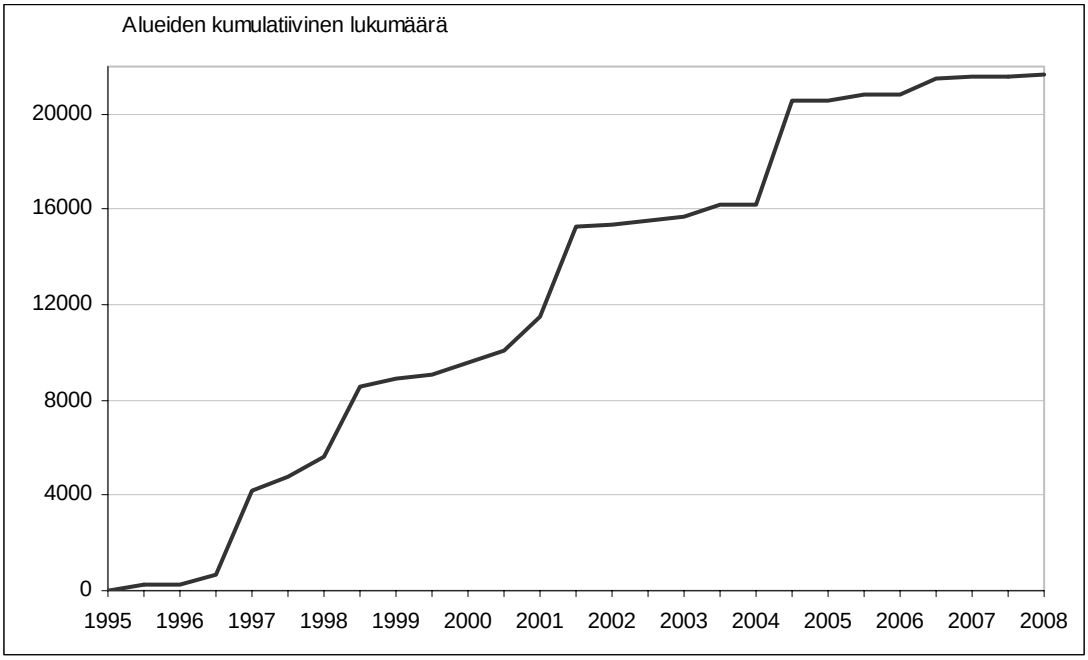
Luontodirektiivissä edellytetään, että komission yhteenvetokertomuksessa käsitellään Natura 2000 -verkoston osuutta 3 artiklassa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Natura 2000 -verkoston tavoitteena oli erityisesti, että direktiivin liitteessä I lueteltujen luontotyyppien ja liitteessä II lueteltujen lajien suotuisa suojelun taso voidaan säilyttää tai saattaa ennalleen niiden luontaisella levinneisyysalueella.

B) Mikä on Natura 2000?

Jäsenvaltioiden on luontodirektiivin 3 artiklan nojalla perustettava suojeltuja alueita. Alueet ovat osa Natura 2000 -verkostoa (johon kuuluu sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin nojalla suojelluiksi nimettyjä alueita), joka on maailman suurin ekologinen verkosto. Tähän mennessä on luontodirektiivin nojalla nimetty lähes 20 000 aluetta, jotka kattavat noin 13,3 % EU:n alueesta. Natura 2000 -verkostoon kuuluu kaikkiaan yli 25 000 aluetta (jotka on nimetty lintudirektiivin ja luontodirektiivin nojalla), ja se kattaa noin 17 % EU:n alueesta. Nämä alueet sijaitsevat monenlaisilla erilaisessa käytössä olevilla mailla, kuten esimerkiksi maatalousmailla, metsissä ja erämaissa.

C) Natura 2000 -verkosto ja sen osuus suotuisan suojelutason saavuttamisessa

Natura 2000 -verkostoa on kehitetty tasaisesti viimeisten 15 vuoden aikana (kuva 8), ja verkoston maalla oleva osuus on määrä saada valmiiksi vuoteen 2010 mennessä.

Kuva 8. Natura 2000 -verkoston alueiden lukumäärän kehitys

Kun alue on virallisesti lisätty yhteisön tärkeinä pitämien alueiden luetteloon, jäsenvaltiolla on direktiivin mukaan kuusi vuotta aikaa suunnitella suojelutoimia, joiden avulla alueen ekologista arvoa voidaan suojella. Koska verkon kehitys on ollut hidasta ja koska suojelutoimia monissa tapauksissa vasta suunnitellaan, ei tässä vaiheessa voida vielä odottaa, että Natura 2000 -verkoston ja luontotyyppien (direktiivin liite I) ja lajien (liite II) suojelutason välillä voitaisiin nähdä selvä ja myönteinen suhde. Tämä ei tarkoita sitä, ettei olisi myönteisiä esimerkkejä (ks. edellä 3 ja 4 jaksot). Onkin monia tapauksia, joissa Natura 2000 -alueet, erityisesti ne, joille on myönnetty rahoitusta LIFE-ohjelmista tai maaseudun kehittämisohjelmista, ovat selvästi hyötyneet paikallisella tasolla. Nykyään on lisäksi selvää tieteellistä näyttöä siitä, että lintudirektiivin (joka annettiin 13 vuotta aikaisemmin kuin luontodirektiivi) nojalla nimetyt Natura 2000 -alueet myötävaikuttavat merkittävästi lintulajien suojeluun[7]. Siihen mennessä, kun seuraavat kertomukset (vuosina 2013 ja 2019) on määrä toimittaa, Natura 2000 -verkoston myönteinen vaikutus luontodirektiivin soveltamisalaan kuuluvien luontotyyppien ja lajien suojelutasoon pitäisi olla jo selvästi nähtävissä.

D) Luontodirektiivin täytäntöönpanoon osoitettu rahoitustuki

Euroopan komissio arvioi vuonna 2004, että Natura 2000 -verkoston vuosittaiset hallintokustannukset ovat 6,1 miljardia euroa[8]. Sen lisäksi tulevat ne suojelutoimet, joita jäsenvaltiot toteuttavat Natura 2000 -alueiden ulkopuolella saavuttaakseen direktiivissä asetetut tavoitteet. EU:n tasolla suurin osa luonnonsuojeluun käytettävissä olevasta rahoitustuesta tulee yhteisen maatalouspolitiikan ja koheesiopolitiikan ohjelmiin kuuluvista maaseudun kehittämisen ohjelmista. Tämän lisäksi LIFE-ohjelmasta rahoitetut kohdistetut hankkeet ovat myös myötävaikuttaneet tiettyjen luontotyyppien ja lajien suojelutason parantamiseen. Jäsenvaltiot käyttävät hyvin eri tavoin biologisen monimuotoisuuden tukemiseen tarkoitettuja EU:n rahoitusvälineiden tarjoamia mahdollisuuksia, ja tässä kertomuksessa esitetyt tulokset viittaavat siihen, että investointien määrää on monissa tapauksissa lisättävä, jotta jäsenvaltiot voisivat täyttää luontodirektiivistä johtuvat velvollisuutensa.

7. PÄÄTELMÄT

EU on ensimmäisen kerran arvioinut kattavasti haavoittuvimpien luontotyyppien ja lajien tilan 25 jäsenvaltiossa ja 11 luonnonmaantieteellisellä vyöhykkeellä (seitsemällä maalla sijaitsevalla ja neljällä merellä sijaitsevalla vyöhykkeellä). EU:lla on nyt selkeä referenssi haavoittuvimpien luontotyyppien ja lajien tilan tulevaisuuden suuntauksien arvioinnille. Tämän biologista monimuotoisuutta koskevan raportoinnin laajuus on Euroopassa ennen näkemätön.

Biologisen monimuotoisuuden suojeleminen on Euroopan unionin ensisijaisia tavoitteita. Jotta politiikkamme onnistuisi, meidän on mitattava eliölajien tila kattavasti ja luotettavasti. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin soveltamisalaan kuuluvaan seurantaan ja raportointiin investoidaan riittävästi. Tässä raportissa osoitetaan, että

[7] International Conservation Policy Delivers Benefits for Birds in Europe. *Science*, 10.8.2007.

[8] Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Natura 2000 -verkoston rahoittaminen, KOM(2004) 431 lopullinen.

monien jäsenvaltioiden on investoitava tähän työhön huomattavasti enemmän ja että monista merien luontotyypeistä ja lajeista ei ole tietoa tai sitä on heikosti.

Vuosia 2001–2006 koskevien raporttien tulokset osoittavat, että suotuisaa suojelutasoa ei ole sen enempää kansallisella kuin luonnonmaantieteellisellä tasolla saavutettu useille luontodirektiivissä mainituille luontotyypeille ja lajeille. On kuitenkin viitteitä siitä, että suuntaus on joissakin tapauksissa myönteinen. Meidän on odotettava seuraavan seuranta- ja raportointikierroksen tuloksia ennen kuin nämä suuntaukset voidaan vahvistaa.

Tärkeä tekijä direktiivin menestyksekkäässä täytäntöönpanossa on biologisen monimuotoisuuden suojeluun tehtyjen investointien määrä. Biologiseen monimuotoisuuteen tarkoitetun EU-rahoituksen määrän kasvu tämän vuosikymmenen aikana on erittäin tärkeää, ja sen vaikutuksia samoin kuin politiikan muutosten vaikutuksia käytäntöön on seurattava, jotta voidaan varmistaa, että biologisen monimuotoisuuden tila paranee pysyvästi. Biologisen monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttäminen on selvästi niin valtava haaste, että tulevina vuosina on sen eteen ponnisteltava kovasti.

Jäsenvaltioiden toimittamista raporteista käy ilmi, että niittyjen, kosteikkojen ja rannikkojen yleinen tila on erityisen huono. Niityt liittyvät pääasiassa perinteiseen maanviljelyyn, joka on häviämässä kaikkialla EU:ssa. Yleisesti ottaen kaikkien maanviljelyyn liittyvien luontotyyppien suojelutaso on merkittävästi huonompi kuin muiden luontotyyppien suojelutaso. Joissakin osissa EU:ta tämä selittyy siirtymisellä tehokkaampaan maanviljelyyn, kun taas joillakin alueilla rappion syynä on maan hylkääminen ja hoidon puute. Kosteikkoja muunnetaan jatkuvasti muuntyyppiseen maankäyttöön, ja ne kärsivät myös ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Rannikon luontotyyppeihin kohdistuu yhä enemmän paineita kaupungistumisesta.

Natura 2000 -verkoston maata koskeva osa on viimeistelyvaiheessa, ja etusija on nyt annettava kaikkien Natura 2000 -alueiden asianmukaisten suojelutoimenpiteiden kehittämisen ja toteuttamisen varmistamiselle, mihin kuuluu myös rahoitustuki. Meriympäristön suhteen on vielä tehtävä paljon työtä verkoston täydentämiseksi.